УДК 821.161.2 - 82.1

ДИНАМІКА ПОЧУТТІВ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ ІНТИМНОЇ ПОЕЗІЇ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

Маковей Г.В., аспірант

Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка

Філософія осіннього кохання – таку характеристику можна дати збірці "Таємниця твого обличчя". У ній - роздуми зрілого чоловіка, що крізь усе життя проніс вогонь кохання, туга за молодим запалом і беззастережністю почуттів, усвідомлення конечності життя й безконечності любові. В ній - дивовижно тонке переплетення досвіду віку й молодих почуттів, що під рукою майстра ожило галереєю мальовничих картин – бездоганних відбитків душі поета.

Роки, що минають, віддають увесь пережитий досвід у владу думок. А сильна вираженість чоловічого начала посилює панування раціо в психології ліричного героя. Тому наповненість його внутрішнього світу визначається, як правило, аналізом і осмисленням пережитого. Тому фарбами розуму виблискують ліричні акварелі його інтимних переживань.

Навіяні досвідом віку роздуми зумовлюють домінантний у збірці стан смутку, туги за хмільною порою, що безповоротно поринула в минуле. Неможливість повернути весну й усвідомлення швидкого наближення зими народжують у серці ліричного героя печальні й болісні переживання. Вже зникла молода ілюзія, що кохання буде тривати вічно, а натомість прийшло розуміння конечності почуття. Звідси й образ сну в поезії Д. Павличка, що, нетривалий, як і ява кохання, з'являється на мить і зникає. Бажання зупинити сон, залишитись у солодкому полоні любові переходить у розчарування від нездійсненності мрії. Зіткнення потягу до ідеалу й розбитої ілюзії породжує самоіронію, що характеризує ліричного героя як людину, здатну критично ставитись до себе , й досить сильну, щоб лікувати власні рани любові:

…І серце хотів я вмить
Тим світлом і чистотою.
Раптом пробудження грім.
Де ж ти пропала, ноче?
Метелик у серці моїм
Вогкими крильми тріпоче [1, 44].

Осіннє почуття, що прийшло на зміну полум'ю молодості, викликає в ліричного героя суперечливі переживання. Інколи він відчуває полегшення, що минув той нестримний і виснажливий шал почуття, й замість нього з'явилась внутрішня рівновага й спокій. На зміну молодечому поверховому запалу прийшов сильний і глибокий внутрішній процес:

Вже душа не б'ється в креші неба,
Як розбитий громом океан.
Благодать зійшла на темні води,
Втихомирився і затихнув я.
Безпощадний блиск твоєї вроди
Лагідно в душі моїй сія.
Може хвилі встануть ще, як піки,
І полинуть радо на загин,
Але я люблю тебе навіки
Мовчазною силою глибин! [1, 29].

У внутрішній біографії зрілого ліричного героя переважає біль усвідомлення наближення кінця. Кінця життя, весни, любові. Його пізня любов має "присмак сонця й сліз" – меланхолійний відблиск сонячного променя й прозора краплина ясної журби ("Зеленим вогнем береза…", "Море з моря ткалось гладко…"). А. Макаров визначає таке почуття, як "філософський сум автора перед неминучістю трагедії індивідуального буття, перед безконечністю світу і тою незначною часткою цієї безконечності, в яку людина вкладає свою любов, дружбу, всю радість життя", і характеризує цей стан, як "синій сум пізньої любові, розмову серця з вічністю, останні промені вогню надій і поривань"[2, 174].

Такий песимістичний настрій ліричного героя найкраще відбиває прекрасна елегія "Розплелись, розсипались, розпались…", докладний аналіз якої пропонує С. Барабаш [3, 11]. Цей песимізм безнадії й холодна печаль з акцентом на сріблясто-крижаних атрибутах зими (сніг, лід, сніжинка, білий колір) домінує й в деяких інших Павличкових поезіях зрілої пори ("Мріє, наче сніг здалека…", загальне тло вірша "Дзвенить у зорях небо чисте…").

Серце ліричного героя огортає смуток усвідомлення того, що "коротка весна" й він ніколи повністю не осягне ні суті жінки, ні кохання в усіх його проявах, бо кожна людина переживає за своє життя лише один вид любові. А неспокійний ліричний герой, більше схильний до палкого кохання-пристрасті, неспроможний пізнати іншу іпостась почуття, що дарує внутрішній спокій, мир, гармонію, все ж прагне до недосяжного ("Я прилітав до тебе…").

Інший важливий аспект світу переживань ліричного героя – трансформація почуття від суму й печалі до бажання кохання. З автопортрета , намальованого словом, перед нами постають душа, що тужить і сумує, білий німб сивини над головою, що нагадує лик святого. Але його святість – то не синонім омертвіння почуттів, кров у його жилах все ще бурлить. Недарма уособленням досвіду віку й набутої мудрості в зрілій поезії Д. Павличка стає саме образ вогню, який завжди був для ліричного героя символом пристрасті. Адже будь-які знання набувають цінності, лише пройшовши через серце; лише відчуваючи кохання, пізнаємо істину ("Не бійся сивини моєї…").

Життя ліричного героя – то шлях любові. Змінювалися обличчя коханих жінок, згасало й знову спалахувало багаття почуття, та ніколи не оселялася в його серці порожнеча, "байдужості смертельне трійло" обминуло його [1, 13]. Тому природно, що в пору зрілості, коли почуття згасають, у душі ліричного героя з'являється страх втратити любов, залишитись з овіяною смутком порожнечею в серці. Цьому стану ліричного героя співзвучний образ дощу з поезії "Сріблиться дощ в тоненькому тумані…". Але поряд з дощем, як втіленням суму й печалі зрілості, автор виводить образ сонця, який у цьому контексті можемо трактувати як символ передчуття нового кохання. Немолодий уже ліричний герой, із сніжним ореолом досвіду щастя й розчарувань на скронях, ще сильніше, ніж у молоді роки, прагне любові, кличе її пристрасно й наполегливо:

Не бійся сивини моєї –
Вона тебе не забруднить…
Благослови, моя кохана,
У скронях схований вогонь.
Прийди до мене…
Схились над полум'ям прозорим
Мого печального чола.
Тож доторкнися до сивизни…[1, 13].

…Зустрінь мене.
…Моїх очей неголосне страждання
Ти поглядом ласкавим зупини [1, 73].

Але порівняно з пристрастю юності це зріле почуття набуває трохи іншої якості. Будучи поєднанням смутку й кохання, воно сповнене більшого розуміння, співпереживання, терпіння й теплого світла мудрості. Найкраще цю угамовану віком стихію охарактеризують рядки самого поета, адресовані коханій:

Моя печаль тебе не поневолить,
А тільки радісний розбудить щем,
Немов цього туману срібна волоть,
Замаєна і сонцем, і дощем [1, 73].

Меланхолійна філософічність та журливий пошук любові – то не єдина грань у багатому й суперечливому внутрішньому світі ліричного героя. З поетичної енциклопедії його почуттів постає протилежний бік строкатої душі. Душі, здатної до самовідродження, душі, що, незважаючи на вік і рани кохання, піддається регенеруючому впливу любові. Його пізнє кохання – не завжди осінній смуток і гіркота прозріння. Воно – віднайдений спокій і гармонія середини життя. Подекуди не тужлива й туманна осінь огортає душу читача зі сторінок поезій, а лагідне, сповнене повноти життя літо. Вже не бурлить і не гуркоче ріка почуттів, а солодко "замліває". І відчуваємо, що знайшов, нарешті, ліричний герой ту омріяну сталість, стабільність, досяг гармонії з собою й оточуючим світом:

Скинь одежу свою,
Увійди
В річку рук моїх –
Уже літо,
Від джерела аж до моря

Замліває ріка, а над нею
Заметіль сонця шумить [1, 40].

Філософський огляд свого життя, роздуми над минулим і майбутнім вселяють у серце ліричного героя віру в найкраще, у всемогутню силу кохання, у світло, що мерехтить попереду. Минуле не відпускає, воно навіки оселилось у душі. Але буде завжди переможене майбутнім. Бо минула реальність приглушена й затуманена, мандрує по закутках пам'яті і лише тимчасово яскраво спалахує фейєрверком реальних картин. А сьогодні й зараз для людини природно спрямовувати погляд у майбутнє. Погляд ліричного героя, сповнений оптимізму й надії, бачить своє завтра оповитим коханням, що повертає до життя, омолоджує, дає сили жити й творити ("Моє дівча, не вір…", "Ще днів моїх багато за горою…").

Ще днів моїх багато за горою,
За зорями в небесній глибині.
Все, що було, згубилось уві сні,
Лиш те, що буде, володіє мною.
Опалене жагою весняною,
Чуття будущини живе в мені.
В моєму серці, наче в стремені,
Нога часу з острогою тугою.
Та є на світі лагідна рука,
Яка в мої думки і сподівання
Вливається, як в озеро ріка.

Вона дає моїй душі сіяння
І дбає, щоб не згаснула зарання
Відлита в слові кров моя дзвінка [1, 51] .

Наведена поезія постає перед нами як зразок незвичайного сонета. У традиційну форму введено новий зміст. Тут не знайдемо притаманної сонету концентрації думки. Вірш видається непродуманим, естетично недопрацьованим. Але виправданням поетової алогічності може послужити меланхолійний настрій, що став імпульсом для створення поезії, та намагання автора виборсатися з безжальної влади часу.

Кохання, як шлях до вічної молодості, заперечення старості й навіть смерті – таким малює майбутнє зріла думка автора. Ведучи читача поетичними лабіринтами до омріяної мети, він часто стикає протилежні образи смерті й життя, синонімом якого для Павличка є кохання. Утомлений вагою віку, його ліричний герой прагне спокою, прагне зупинити час, бо надто болісно й тривожно сприймає наближення старості. Його ескейпізм розповсюджується подекуди аж до мрії про смерть, котра раптово переривається бажанням "збудитися на тихий голос" коханої. Таку перемогу кохання над смертю передано в останніх рядках поезії "Заснути так бодай на волосок…".

Двобій смерті й життя набуває іншої модифікації, коли автор, загострюючи конфлікт, робить смерть необхідним фіналом пізньої любові й ставить ліричного героя перед вибором: життя без любові чи любов, що закінчується смертю. Це допомагає яскраво висвітлити такий бік особистості ліричного героя, як відданість коханню. Він вірний і відважний лицар любові.

Хоча "морозне сяйво сивини" викликає в його уяві невеселі асоціації з руїнами Апокаліпсісу й подихом смерті, навіює недобре передчуття, ліричний герой мужньо відкидає його, беззастережно кидаючись у вир почуття. Цей вчинок характеризує його як рішучого й доблесного воїна кохання, справжнього чоловіка, здатного на сильне почуття й не менш сильний його прояв ("Твоя краса, як усміх сатани…").

Можливо, саме такі, приховані в глибинах емоційного світу немолодого вже ліричного героя скарби оптимізму й позитивного мислення приводять до того, що в його душі час од часу спалахують по-молодечому гарячі й яскраві почуття. Адже, незважаючи на досвід віку, на "дим незримого костра" на скронях, його дух залишається незломленим, а серце молодим ("Зніми мені легенькою рукою…"). І подекуди в поезіях осінньої пори читач відчує в образі ліричного героя жагучого юнака, а не зрілого чоловіка.

Ніжність, радість, легкість, безтурботність – почуття, викликані у ліричного героя молодою коханою, чия юність немов передається йому й омолоджує, як дивовижний еліксир. Цей стан виявився несподіваним для Павличка спалахом пестливих слів: "крильця", "маленька", "гнізденько", "колисонька"("Дівчино, дівчино, де твої крильця?"). Його бурхлива весна почуттів вилилася в сонячні метафори й сяючі порівняння: "Ти блискавкою брови сонце мені затьмила"[1, 57], "Небо весняне в сяйві іскриться", "буде в колоссі воно [гнізденько], як у сонці"[1, 37].

Хоч молодість минає, її яскраві почуття, трансформовані в образи й картини, залишаються в спогадах. Не раз пам'ять повертає Павличкового ліричного героя до минулих переживань і змушує знову й знову

відчути молодече кохання-пристрасть. Для таких спогадів характерне поєднання бурхливих почуттів юності і їх раціонального осмислення. Досвідчене око ліричного героя бачить своє молоде кохання, як почуття стихійне, непідвладне розумові. Такому стану відповідають надзвичайно сильні образи природної стихії: “розбитий громом океан”, “темні води”, “хвилі, як піки”[1, 29]. Інший поетичний прояв чарівної повноти юності - червоно-золота гама кольорів, що створює в поезії Д. Павличка дуже яскраві образи: “червоні яблука”, “зірка, що кличе, мов суниця”, “золоте море пшениці”, “вогонь травневий”[1,34]. П’янка весняна пора, коли звідав найвище блаженство, асоціюється у ліричного героя з цвітом яблуні, як символом молодих почуттів, світла й насолоди [1, 97].

Скинувши вагу років, ліричний герой ніби знову відчуває юнацьке нетерпіння й безмежну радість зустрічі з коханою й співає пісню палкого кохання-пристрасті. Промовисті метафори, порівняння й гіперболи доносять до читача такий настрій ліричного героя:

Де ждав я тебе, як свята
Натруджений жде чоловік,
Там птахи, дерева й звірята
Закохані в тебе навік.
Де запах твого волосся
Розквітнув, як синій без,
Там серце моє вознеслося
В сліпучі верхів’я небес.
Де я в молодому бентежжі
Під руками твоїми горів,
Там світять зоряні вежі
Найкращих моїх вечорів [1, 12].

Крізь усе життя яскравими спогадами світять у душі ліричного героя маяки хмільної молодості, вогні п’янкого кохання. Саме вогонь для ліричного героя синонім любові. Як справедливо зазначає Л. Таран, “вогонь – прикметна, визначальна сила поезії Д. Павличка. Вогонь–пристрасть, вогонь–любов, вогонь–ненависть – триєдина суть поетового голосу” [4, 23]. Ще у давніх релігіях вогонь виступав символом чоловічої природи, що уособлює активність, волю, енергетичне начало. Втіленням таких якостей бачимо ліричного героя у поезії “Стояли ми на темній оболоні…”. Його кохання це не те напівпочуття, якому докоряли в своїх віршах О. Забужко та Л. Костенко. Його ”кров горить і палає”. Силу почуття передає така метафора:

Єретиком ставав мій кожен палець,
Готовим вийти вдруге на костер,
Готовим знести найлютіші муки
За світло, що зринає з темноти…[1, 72].

Метафоричний образ “лампади сонця в молодому тілі “ уособлює кохану жінку, як носія цього світла, як вмістилище вогню. Вогонь кохання – це та стихія, яка буде супроводжувати ліричного героя упродовж усього життя, то спопеляючи, то даючи надію на оновлення:

Твоє чоло ясне,
Очей і рук нестрим –
Це той вогонь, котрим
Ти сповнила мене.
Горів я, не згорів,
Довіку не згорю…[1, 64].

Процес пошуку істини, світла в житті й особливо в любові безконечний. Вічне прагнення людини досягти їх і вічна неспроможність, бо світла сягаємо на мить і знову поринаємо в темряву, бо на кожному прузі життя істина відкривається по-новому. Пройшовши цією нелегкою дорогою життя й кохання, ліричний герой очима мудрими й збагаченими досвідом бачить свою молодечу пристрасть як промінь вічності:

Безсмертними ставали мої руки
На пагорбах сяйливої мети.
Так, ніби відкривав небесні далі
Незайманості непорочний гріх…[1, 72].

Ці перейняті оксюморонністю рядки відбивають пануючий у душі ліричного героя конфлікт традиційного бачення любові, як гріха, й особистого її сприйняття, як найвищої насолоди. Мить кохання, яку затаврували словом гріх, у Павличковій поезії символізує найкращі хвилини життя, найсвятіші моменти, коли відчуваєш поряд подих вічності й незримий, але майже фізично відчутний ореол світла спалахує над чолом. Цей солодкий гріх любові лікує душу й тіло, дає крила й наповнює енергією життя.

Загальнолюдський і водночас неповторно індивідуальний феномен зрілості обертається то на свавільний суховій віку, що жорстоко руйнує красу молодості й завдає болісних ран душі, то на лагідний бриз досвіду, що обдаровує талантом мудрих узагальнень й здатністю гоїти власні рани любові. Впливу цих аспектів досвіду віку зазнав і світ інтимних переживань ліричного героя Д. Павличка, що проніс крізь літа полум'я молодих почуттів і сповна пізнав сумовиту осінню любов.

* * *

Коли більша частина життя залишилась позаду, людина замислюється над прожитими роками, аналізує здобутий досвід і створює певну притаманну лише їй філософію життя й любові, яка втілює основні життєві принципи й відображає суттєві аспекти душі людини. Павличкове осмислення любові крізь призму досвіду віку й пережитих почуттів завдяки чималому поетичному обдаруванню призвело до появи прекрасної збірки "Таємниця твого обличчя". Втілена в ній авторова концепція любові дає нам ключ до глибшого розуміння внутрішнього світу ліричного героя, до розкриття таїни непізнаної природи чоловічого начала.

В поетичному світі, створеному Д. Павличком, філософське осмислення категорії кохання гармонійно поєднується із зображенням буднів і свят власного кохання. Нерідко в межах одного вірша уважний читач декодує конкретику особистих переживань і водночас спробу осягнути вічну таємницю любові. Таке поєднання видається природним і викликає довіру до філософських істин, що грунтуються на життєвому досвіді поета ("Буває така розмова…", "Пахне хлібом трава…").

Його філософія висловлена просто, як у народній пісні. Але та простота оманлива, бо кожне слово – золото досвіду, кожен поворот думки дорівнює повороту долі, а кожна деталь стає елементом світобудови. Цей світ простий, як первісний, і повний, як кожна довершена робота. Найяскравішим прикладом такої простої й водночас дивовижно глибокої філософії може стати вірш, рядок з якого дав назву збірці "Таємниця твого обличчя":

Найдовша з усіх доріг –
Дорога твого приходу.
Найбільша з усіх таємниць –
Таємниця твого обличчя.
Ми прощаємося на день,
Ніби розходимось на віки.
І твій слід на моєму серці
Поглиблюють кожні очі [1, 20].

Швидкоплинні хвилини щастя й довжелезні віки чекання любові, надзвичайно рідне, знайоме до болю й в той же час кожного разу нове, невловиме, загадкове обличчя любові – такі глибинні положення світогляду ліричного героя втілилися в кількох поетичних рядках.

Філософське обдарування й невтомний пошук істини тривалістю в життя зумовили багатогранність і розмаїття поетової філософії кохання. Ми виділимо в його баченні любові такі основні аспекти: функції кохання в житті, кохання як досягнення втраченої цілісності, боротьба інстинкту життя й інстинкту смерті, кохання як наближення до вічності.

В філософській концепції автора кохання виконує декілька функцій, які насамперед зумовлені його пріоритетним значенням у житті ліричного героя. Воно смисл життя, "незнане світло", вічна таємниця, яку ліричний герой прагне розгадати. Він надає любові найвищої цінності, ставлячи своє життя в залежність від існування кохання:

Я буду на світі,
Допоки незнане світло
В обличчі твоєму світить.
Я житиму доти,
Допоки горіти буде
Долоні твоєї дотик [1, 50].

Кохання важливе для ліричного героя як джерело очищення. Так влаштована людина, що в яскравому калейдоскопі подій і вражень душа потребує хвилин спокою й очищення, дарованих любов'ю. У першій поезії збірки автор виводить ліричного героя в образі "гірського потоку", який уособлює активність, дію, рух – складники чоловічого начала, а кохання, як силу, що очищає й прояснює, що відкриває найкращі якості людини, дає вихід позитивній енергії, яка залишається вібраціями в просторі, створюючи рух життя, основу для всіх процесів в оточуючому світі.

Прояснює в мені любов,
Як сонце неминуче,
Все, що в моїй душі моє

Джерельне і цілюще [1, 9].

Наступна функція любові – позитивний вплив на світосприйняття людини. Кохання виступає в поетичному світі ліричного героя як шлях виходу з буденності, як джерело радості, як чарівна паличка, що перетворює сірий, темний світ на барвисті образи й картини (“Все не те, коли нема любові”). Серед життєвих негараздів, “розумової темряви”, байдужості й холоду лише кохання повертає ліричного героя до життя (“Буває така розмова…”).

Коли віддзвеніла бурхлива весна й позаду залишились численні випробування й спокуси, ліричний герой бачить любов як силу, що є основою оновлення й духовного розвитку. В його філософській системі вона тісно пов’язана з творчістю і, як правило, виступає джерелом натхнення. Навіть у любові ліричний герой не забуває про свій громадський обов’язок: він – поет. Любов займає лише часточку його серця, залишаючи решту творчості й Батьківщині (“Так, ти одна, моя любове…”, “Перегорів я й перетлів…”, “Коли мені не допоможуть вірші…”).

Кохання як мить єднання двох душ – наступний аспект Павличкової філософської концепції. Самотність викликає страх перед всесвітом, страх власної неповноцінності, розщепленості, частинності (“…Не відпускай мене. Зоряна пуща Може поглинути” – [1, 42]). А любов виступає засобом подолання людиною відчуженості й досягнення цілісності. Лише вона завершує людей, об’єднуючи їх. Закохані досягають повного володіння собою тієї миті, коли втрачають себе один в одному. Таке філософське осмислення кохання близьке до поглядів М. Бердяєва та деяких інших філософів ідеалістичного спрямування, що стверджують, ніби “у кожної душі є своя призначена у світі, єдина рідна душа, доповнення до цілісної індивідуальності…Смисл кохання в містичному відчутті особистості, в таємному злитті з іншим як своєю рідною полярною й разом з тим тотожною індивідуальністю. Кохання вирішує проблему переходу однієї істоти до іншої й до цілого світу, виходу із своєї обмеженості й відірваності. […] Через кохання відчужена жіноча природа возз’єднується з природою чоловічою, відновлюється цілісний образ людини” [5, 391, 444]. Відлунням такого бачення любові виступає поезія “Я - зернятко, а ти – зоря осіння…”, де зерно, як символ чоловічого начала, й зірка, як уособлення жіночого начала, утворюють єдність - “ душу сяйливу, Що ні в землі, ні в небі не згаса”[1, 94]. Так у філософії кохання Д. Павличка знайшла втілення концепція кохання як прагнення до втраченої цілісності, розроблена ще давньогрецькими філософами й розвинена представниками релігійного ідеалізму.

Інша грань філософського осмислення любові в багатій інтимній ліриці Д. Павличка – вічна боротьба Еросу й Танатосу, інстинкту життя й інстинкту смерті. Вірші стали ареною двобою смерті й життя, болю й радості, страждання й щастя. У неоднорідному світі настроїв, станів, переживань ліричного героя, незважаючи на тимчасові песимістичні мотиви, перемога, як правило, на боці Еросу (“Та мить, яка надходить після болю…”, “Між нами завжди той повинен бути…”).

Хвилини болю й розчарування не винищують душу, а, підкріплені мудрістю, ведуть до відродження, прозріння, відкривають нові горизонти в пізнанні себе й світу. Це своєрідне очищення, катарсис, через який ліричний герой набуває досвіду й збагачується духовно. Крім того, коли не вистражданий власний біль, чи зможеш зрозуміти біль іншого, чи зможеш співпереживати? Ліричний герой сповна наділений здатністю співчувати, бути милосердним і любити людей.

Боротьба двох панівних інстинктів відбилася й на авторовому розумінні категорії щастя. Його бачення щастя далеке від сталого задоволення. Воно, скоріше, - “процес діяння людського духу”[4, 26] . Для неспокійного серця ліричного героя сенс життя й кохання в безконечному пошуку гармонії. Але вона “недосяжна, до неї можна лише все більше наближуватись, все сильніше зменшувати дисгармонію. Тому що гармонія – це перерва руху, зупинена мить, протиріччя, що завмерло. Якщо вона настає, то лише на якийсь час, а потім знову змінюється дисгармонією”[6, 309]. Здається, у зрілому віці ліричний герой досягнув розуміння цього вічного конфлікту, хоч і не втратив бажання доторкнутись до мрії (“Якби могла прийти до мене цеї миті…”). Його любов крізь роки продовжує нестися бурхливою гірською річкою, що долає усі перепони заради миті щастя.

Єднання двох начал життя у коханні символізує в філософії Павличка наближення до вічності, вихід у безконечність часу й простору, досягнення вершин трансцендентності:

Хочу тебе цілувати. Рятунок
Є в поцілунках від смерті. Бери
Келих негайно, бо звітріє трунок –
Більше на нього не буде пори.
Це невагомість. Легкі і прозорі
Стали печалі й турботи. Земля
Нас відпустила. Ми вийшли між зорі,
Мов космонавти із корабля [1, 42].

“Людська любов, втративши трагічність антагонізму душі й тіла, вічного й тимчасового, зливається в свідомості поета з безупинним процесом оновлення природи”[2, 175, 176]. На підтвердження цієї думки дослідник називає вірші “Твоя протилежність – пісок…”, “Це неправда, що ми помрем!”. Любов перетворює людину на частину світового цілого, відкриває необмежені горизонти, поширює її існування далеко за межі власної особистості, підносить над конечним світом і робить надлюдиною, напівбогом.

У Павличковій поетичній філософії категорія кохання “близька до Платонового ідеалу “еросу”. Вона – начало життя, всезагальне начало руху, порив людини до безсмертя, прагнення утвердити себе в новому творінні. Це начало і стихійне, і розумне”[2, 175].

Таке бачення кохання, як ланки між тліном і вічністю, де під елементом вічності автор має на увазі “мить, що переносить вогонь життя від покоління до покоління” [7, 83], робить його концепцію любові глибоко оптимістичною (“Акації. Бджолині дзвони…”), і дає нам підстави припустити, що саме цей безконечний процес сходження від небуття до буття, “продовження себе в майбутньому, […] новому житті “[2, 175], іншими словами, перемогу Еросу над Танатосом таїть в собі обличчя любові.

Розглянуті зміни станів ліричного героя - суб’єктивний процес долання поетом об’єктивно породжених опозицій досвіду віку й молодих почуттів; власного кохання й філософської категорії кохання. Зіткнення об’єктивного й суб’єктивного породжує концептуальний аспект лірики Д. Павличка і вносить нові грані в розуміння людини. Людини, що перемагає коханням драму віку, зупиняє плин часу. Хоча б у власному світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павличко Д. Золоте яблуко: Поезії. – К., 1998. – 207с.
2. Макаров А. Світ образу. – К., 1977. – 267с.
3. Барабаш С. Серце вільне і пісенне…// Література і мистецтво. – 1989. - №12. – 16с.
4. Таран Л. “Дух життя справляє торжество…”(Штрихи до портрета Д. Павличка) // УМЛШ. – 1981. - №7. – С.23 –31.
5. Бердяев М. Метафизика пола и любви // Философия любви. Под ред. Горского Д.П. – М., 1990. – Часть 2. – С.391, 444.
6. Рюриков Ю.Б. Любовь: ее настоящее и будущее // Философия любви. Под ред. Горского Д.П. –М., 1990. – Часть 1. – С.309.
7. Ільницький М.М. Дмитро Павличко: Нарис творчості. –К., 1985. – 186с.